

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 125

מסכת בבא קמא ע"ט-פ"ה

בס"ד, כ"ז תשרי תשס"ב

השבוע בגליון

■ גידול "קוקו" בראי ההלכה
■ זריקת פלא בערב צום
■ האמנם מצוה לבקש תרופה למחלה?
■ עומק הרגשת האדם

■ ההבדל בין חזירים לסוסי רכיבה
■ עדותו של ה"ח על רוכשי בשר חזיר
■ האיסור לגדל בלורית, למה הכוונה?

■ גידול עיזים בכפרים ובקיבוצים בארץ ישראל
■ פינוי חללי מלחמה ממקום קבורתם
■ הנפש מתאבלת על בזיון הגוף
■ האם מותר לייבא בשר חזיר שלא למטרות רווח?

דבר העורך

יולישקא

בחודש סיון האחרון, התקבלה עדות מפליאה במכון "גנוז קידוש הי"י" שבבני ברק, העושה מלאכת קודש בתיעוד, במחקר ובהנצחה של קדושי השואה. יהודי נכבד ממנהלי המכון, שהתוודע לעדות זו, העבירה למערכת "מאורות הדף היומי" מתוך תקווה, שהדברים ישפיעו ויפעלו את פעולתם.

עדות זו נמסרה על ידי הרה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר שליט"א, רבם של חסידי צאנז בפתח תקווה.

אחותו של רבי שמואל, מרת פערל הוף ע"ה (נפטרה בחודש אייר תשס"א), הסתתרה בימי השואה בביתם של גוים שהתגוררו בפרשבורג, תמורת תשלום חודשי שהועבר אליהם.

אותם נכרים לא הסתירה ממניעים הומניים. תאוות בצע עזה שקיננה בקרבם סייעה להם להתגבר על סלידתם מן היהודיה. ביום בו יבשו מקורותיה למימון החזקתה והסתרתה, הודיעו לה בעלי הבית כי עליה לעזוב מיד בלא שום שהיות ופניות.

בצו לה נזכרה הנערה, כי במקום מסויים קיים בונקר, המשמש כמקום מסתור ליהודים רבים, ביניהם יהודי אמיד מתלמידי אביה הרה"צ רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד, מגיד מישרים של פרשבורג.

בחשש רב עזבה הנערה את הבית בו הסתתרה תקופה ארוכה, וכשהיא עוטה על עצמה בגדים שאינם מזוהים כבגדי יהודים, עשתה את דרכה לעבר מקום המפגש, שם המשך בעמוד הבא

פרנס השבוע

גליון זה הוקדש לע"נ האשה החשובה מרת **חיה רפאלה** בת יבלחט"א ר' יעקב יוסף מילר נ"י
אשת ר' יוסף יאיר הכהן קרמר נ"י
נקטפה בשנת כ"א לחייה ב' מרחשון תשס"א בלונדון והובאה למנוחות בירושלים עיה"ק בהר המנוחות
יהא זכרה ברוך

לעילוי נשמת הר"ר שמעון יסלזון ז"ל
בן החבר שמואל ע"ה נלב"ע ה' מרחשון תשנ"ו
מרת **לינה קריינלה יסלזון** ע"ה
בת ר' אריה פורכחיימר ע"ה נלב"ע כ"ו תשרי תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחו על ידי ילדיהם

לעילוי נשמת מרת **חיה רחל וינברג** ע"ה
ב"ר מנחם מנדל ז"ל נלב"ע כ"ט תשרי תשמ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י ידידינו
הר"ר **מנחם וינברג** ומשפ' שיחיו בני ברק

המשך מעמוד קודם

ביקשה לקבל עזרה מאותו יהודי אמיד.

בחדשי ובהחבא הלכה הנערה בשולי הרחובות, מתוך תקווה שלא יתפסוה הרשעים, אך כאשר הגיעה למקום הבונקר הבחינה, כי האיזור הומה חיילים ומפקדים נאצים. התברר, כי בשעה זו הללו פושטים על מקום המחבוא שהתגלה.

על אתר הקיפוח חיילים, כשאחד מהם פלט לעבר חבירו: "היא יהודיה".

"האם את אכן יהודיה?" הטיח בה המפקד. אך הנערה שספגה **חינוך טהור ושורשי** בבית הוריה הקדושים, למרות מצבה הקשה מנשוא, לא הגיבה מאומה. היו בה תעצומות הנפש והעוז שנשכו בה את הכוחות להאלם דום. לא להגיב לימים הסבירה, שהיא לא רצתה לומר בפה מלא "אינני יהודיה".

מה שמד? שאל אותה אחד הנאצים, והיא נקבה בשם סלובקי טהור - **"יולישקא"**, שם גויי מובהק שיהודים לא השתמשו בו.

מה מעשיך כאן?

"באתי לבקר חבירה" ענתה.

והיכן את גרה? שאל.

היא נקבה בשמו של רחוב מסויים, מתוך תקווה להחלץ מן המיצר, אך אחד המפקדים הורה לחייל להתלוות אליה ולוודא כי היא אכן דוברת אמת.

חיל ורעדה אחזה. עוד מעט קט יתגלה השקר, ולבטח פתיל חייה הצעיר יקפץ באחת.

דומם צעדה הנערה המבוהלת ברחובות הריקים, אחריה הנאצי, והיא, נשאה את עיניה למרומים, לבוורא עולם, שיחלצה ממצוקתה.

אותה שעה היה הרחוב ריק מאדם, נפש חיה לא פסעה בו. לפתע, נראה רוכל סלובקי זקן דוחף את עגלת מרכולתו באיטיות, מתקדם לעברם.

"יולישקא", צעק הרוכל, "מה את עושה פה?"

היא כמו ניערה מעילפון עמוק. הרוכל הזקן כינה אותה בשם, שבו היא הציגה את עצמה בפני הנאצים. "האם אתה אכן מכיר אותה?" שאל החייל.

"בוודאי", השיב הרוכל.

"מנין אתה מכיר אותה?" המשיך לשאול.

"הן שכנה שלנו היא" ענה.

החייל הניחה לנפשה.

אך נעלם החייל, פנתה הנערה ימין ושמאל לראות את מושיעה, והנה הוא נעלם כלעומת שבא...

לעיתים, דווקא בתוך המצבים הקשים, זוכה היהודי לקבל הארה מיוחדת משמים, כזו המזכירה לו, כי אלוהיו עמו על כל צעד ושעל.

נפתלות ונפלאות הן דרכי ה', המנהל את עולמו בחן, בחסד וברחמים. אולם, הנקודה המעניינת הנוספת שבמעשה זה היא גבורת נפשה של הנערה היהודיה, שלא אבתה להצהיר קבל עם ועולם "אינני יהודיה". הכרה פנימית עמוקה זו, אינה נרכשת ברגע, אלא היא פרי עמל וחינוך של שנים ארוכות בהם

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

השחתת שדותיהם במקרה שהשמירה על הצאן לא תעלה יפה. כך גם בני היישובים הסמוכים, שידעו מראש באיזו סביבה הם הולכים להתגורר. מה שאין כן בתקופות קדומות, בהן, לא היתה תוכנית מיתאר מסודרת ואיש איש שכן עם צאנו וגידל את תבואתו כאוות נפשו, מצאו חז"ל צורך לתקן שלא לגדל בהמות דקות למניעת השחתת השדות בארץ ישראל.

כאשר אנו דנים בנושא זה, יש גם לציין את דעתו של הרמ"ע מפאנו (שו"ת סי' פ"ה), שאיסור גידול בהמות דקות בארץ ישראל הוא דווקא במקום מרעה פתוח. אולם, חז"ל כלל לא אסרו לגדל בהמות דקות במקום סגור, בו הן מקבלות את מזונן מידי בעליהן ואין חשש שיזיקו לשדות אחרים. לפיכך, לשיטתו, בימינו, כאשר מגדלים את הצאן במכלאות, אין כל איסור. אולם, הפוסקים שהובאו לעיל, דנים גם לדעת הסוברים שהאיסור לגדל בהמה דקה הוא גורף, ואינו מוגבל לגידול עיזים במרעה פתוח בלבד.

דף פא/א ומת מצוה קונה מקומו

פינוי חללי מלחמה ממקום קבורתם

ישראל קדושים וטהורים, מביאים את מתייהם לקבר ישראל (ספר החינוך מצווה תקל"ז) כמצוות התורה, (דברים כא/כג): "כי קבור תקברנו ביום ההוא". מלבד זאת, מצוה על כל יהודי להביא לקבר ישראל כל יהודי שנפטר, ואשר אין מי שיטפל בקבורתו, המכונה "מת מצווה", על שם שהכל מצווים בקבורתו ("חינוך" שם).

מת מצוה קונה את מקומו: הבאת הנפטר לקבר ישראל חשובה היא מאד, עד שסוגייתנו מביאה, שאחד מן עשרת התנאים שהתנה יהושע ובית דינו עם בני ישראל, בשעה שחילקו את ארץ ישראל לשבטים היה, שכאשר נמצא "מת מצוה" בשדה, הרי הוא "קונה מקומו". היינו: אם נמצא נפטר יהודי במקום שאינו מקום יישוב, קוברים אותו במקום בו נמצאה גופתו, וגם אם חלקת הקבר תכרה בחלקת קרקע שיש לה בעלים, אין בעליה רשאי למחות ולמנוע את קבורת המת בתוך נחלתו.

לתנאו זה של יהושע, ניתנו שני טעמים שונים ("חזון איש" ב"ק סי' י"ד, ט"ו, עפ"י תוס' כתובות ז"א ד"ה "מבטלין תלמוד תורה"). א. כדי להקל על המוצא "מת מצוה" שלא יאלץ לטרוח ולשאטו על כתפיו למרחקים עד שיגיע לבית קברות. ב. יהושע חשש לכבודו של המת שיטלטל בדרכים ארוכות עד שיביאוהו למקום מנוחתו.

קבורת חללי מלחמות: בהלכה זו, ש"מת מצוה קונה את מקומו", דן ה"חזון איש" (שם) גם לגבי ימינו אנו, שכן, בגמרא (עירובין ז"א) מבואר וכן נפסק להלכה (רמב"ם ה"ל מלכים פ"ו ה"ב), שיהודי שנהרג במלחמה דינו כ"מת מצוה שקונה את מקומו", ולמרות שיש מי שידאג לקבורתו הוא נקבר במקום שבו הוא נהרג. לפיכך, נשאל ה"חזון איש" זצ"ל, אחר שחיילים רבים הי"ד שנהרגו במלחמות, נקברו במקום נפילתם, אם העובדה ש"מת מצווה קונה את מקומו" מקנה למקום קבורתם מעמד של בית קברות רגיל, ועל כן אין לפנות את קברם למקום אחר.

ה"חזון איש" הכריע, שמצוה לפנותם מקברם, מאחר שבעבר, כאשר בתי דינים מיוחדים דאגו לסמן את הקברים, ולו הנידחים ביותר, ניתן היה לקיים הלכה זו בלא לחשוש לטהרת ארץ ישראל. לעומת זאת, בימינו יש לחשוש לכך שמקום קבורתם ישכח, ולפיכך, נחשבת קבורתם במקום כזמנית וכקבורה על תנאי, שכאשר יתאפשר הדבר יפנום לבית עלמין מסודר.

הנפש מתאבלת על בזיון הגוף: בטעם מצוות הקבורה מביא בספר "ארחות חיים" (נ"ד ע"מ תר"ט), משום שאין זה ראוי לנהוג בגוף בזלזול לאחר ששכנה בו הנפש. וכן, "הלא תראה שהאדם כשחרב ביתו, יחמול עליו ולבו יכאב אם יהיה למחראות, וכן קשה לנפש כשתראה הגוף מתבזה". גם רבי יהודה החסיד (ספר חסידים סי' תתש"ג) כתב, כי הנשמה רואה את שעושים לגוף לאחר המיתה, וקשה לה זילות הגוף.

דף פב/ב ארור האיש שיגדל חזירים

האם מותר לייבא בשר חזיר שלא למטרות רווח?

הגמרא בסוגייתנו מספרת, כי באותה שעה שהחזיר נעץ את ציפורניו בחומת ירושלים וארץ ישראל נודעזה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה גזרו חכמים: "ארור האיש שיגדל חזירים". כך גם פוסק ה"שולחן ערוך" (חו"מ סי' ת"ט סעי' ב'): "לא יגדל ישראל חזירים בכל מקום, אפילו למשוח בהם עורות, ואין צריך לומר לסחורה".

ההבדל בין חזירים לסוסי רכיבה: בעלי התוספות (ד"ה "לא יגדלי") מקשים, מדוע גזרו זאת חכמים, הרי בלאו הכי אסרה התורה לסחור ולהנות בדברים טמאים, כגון: בנבילות וטריפות, ומה איפוא החידוש בתקנת חכמים שאסור לגדל חזירים? ומתמצים בעלי התוספות, שהאיסור לסחור בדברים טמאים הוא כאשר הם עומדים לאכילה בלבד. אולם, אם מגדלים את הבהמות לצרכים

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

אחרים, כגון להשתמש בחלב המיועד למשיחת עורות, או למסחר בסוסי רכיבה, מותר הדבר. ואילו גידול חזירים, אסור לכל מטרם שהיא מחמת תקנת חז"ל. [עיי' שו"ת הרשב"א (ח"ג סי' רכ"ג) האוסר לגדל גם שאר בהמות אף לצורך מסחר, שמה יבוא לאוכלם. ורק בדבר שכבר נפסד לאכילה ואין חשש שיאכלו מותר לסחור. עיי' "בית יוסף" יו"ד סי' קי"ז].

בתקופת הצנע, בשנותיה הראשונות של המדינה, בקשו השלטונות לייבא כמויות גדולות של בשר חזיר, כדי לספק את צורכי האוכלוסייה שאינה יהודית וכמאכל עבור לולי תרנגולות. בעל שו"ת "קול מבשר" (ח"א סי' ל"ג) שדן בשאלה זו מציין, כי אמנם יש פוסקים המתירים לרכוש טריפות עבור נכרי, ואף בשר חזיר, כאשר הדבר אינו נעשה למטרות רווח, כגון: יהודי המעביד פועלים נוכרים, שפרנסתם מוטלת עליו (עיי' שו"ת יו"ד שם סי' ק"ג וט"ז שם).

אלא, שהכרעה זו אינה פשוטה כלל ועיקר, שכן, אמנם רשאי אדם לרכוש טריפות שלא למטרות רווח, אך לדעת חלק מהפוסקים ("פרי תואר" שם), אם העילה להעדפת הבשר הטרף על פני הבשר הכשר היא כספית, הרי זה נחשב כמסחר בדברים טמאים.

עדותו של הב"ח על רוכשי בשר חזיר: אמנם, גם במקרים בהם אין לרוכש הבשר הטרף כל רווח, כתב הב"ח (יו"ד שם), כי אותם שהאכילו את פועליהם בשר חזיר "מעולם לא ראו סימן ברכה בעסק זה, דקיימי עליה בארור והשומע אזהרת חכמים ברכות ינחו לו על ראשו". בעל "תרומת הדשן" (סי' ר"ו) אף כתב לגבי נטילת בשר חזיר מן הנכרי כמשכון, כי מכוער הוא הדבר לישראל.

בית חרושת לייצור סבון: אמנם, במקרים מיוחדים, אין הפוסקים שוללים את המסחר בחזיר. כך כתב ה"שוואל ומשיב" (מהדורה א' ח"ב סי' קנ"ט), כאשר בעלי בית חרושת לייצור סבון קיבלו חומר גלם, שבתוכו היה מעורב שומן חזיר. ה"שוואל ומשיב" התיר להם את השימוש בו, מאחר ששומן החזיר אינו מופרד לעצמו, וכן אין הוא ראוי לאכילה, וממילא, רכישת חומר גלם זה והשימוש בו אינם מהווים מסחר בחזיר.

דף פגא המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי

האיסור לגדל בלורית, למה הכוונה?

כידוע, אסרה עלינו התורה לנהוג במנהגי אומות העולם וללכת בדרכי האמורי, כנאמר (ויקרא יח/ג) "ובחוקותיהם לא תלכו". ה"בית יוסף" (יו"ד סי' קע"ח בשם שו"ת מהרי"ק שורש פ"ח) מבאר כי התורה לא ציוותה עלינו להיות משונים מהגויים בכל דבר ועניין, אלא שלא נהנה אחר מעשים אותם הם עושים ללא טעם ומשמעות, כגון, לבישת קמיע שבתוכו ביצת תרנגול או שן שועל (שבת זא/א) שנהגו הגויים ללבוש, שיש לחוש שמה יש בכך שמץ של מנהגי עבודה זרה שקיבלו מאבותיהם. כמו כן, יש לנו להבדל מהנהגות הגויים הנובעות ממידות רעות כשחץ, גאווה ופריצות.

בסוגייתנו מבואר, כי אחד הדברים האסורים משום דרכי האמורי הוא "המספר קומי", כלומר, המגדל בלורית. איסור גידול הבלורית, שלהלן נרחיב בבאורה ובפרטיה, אינו איסור מפורש מן התורה, אלא חכמים אסרו כל דבר הנראה להם כחוקות הגויים וכהליכה בדרכי האמורי. משום כך מבואר בסוגייתנו, שחכמים לא גזרו על שתדלני הציבור המקורבים למלכות לגדל את בלוריתם, מאחר שאין הם עושים כן כדי להתדמות לגויים ולנהוג כמותם כאילו הם מודים לדתם, אלא שצריכים הם לעשות כן כדי שלא לבוא לידי גנאי, וכדי ששליחותם תצלח.

מהי בלורית? נושא זה, אינו מוסכם כלל ועיקר על הפוסקים שנחלקו בפירוש דברי סוגייתנו. מדברי רש"י (עבודה זרה ח/א ד"ה "בלוריתו" ומקומות נוספים) אנו למדים, כי הנכרים היו מגלחים את שערם **מלפנים** ומניחים את שערם **האחורי** ופעם בשנה היו מספרים גם את שערותיהם שמאחור ועושים חג ומשתה לרגל המאורע. בסוגייתנו מביא רש"י (ד"ה "מדרכי האמורי") גם את דעת הגאונים, שהנכרים היו מגלחים את השער **שמעל אוזניהם**. יוצא איפוא, שלשיטת רש"י איסור זה אינו אמור על המגדל את בלוריתו מלפנים, שהרי הנכרים לא נהגו כך ("ברית יעקב" דף עד/ב).

אולם, בדעת הרמב"ם (הל' עבודה זרה פרק י"א הל' א') נחלקו הפוסקים. יש הסוברים ("בית יוסף" שם), כי איסור זה אינו נוהג אלא במי שמגלח את שערותיו ומשייר שער באמצע קדקדו, או במגלח את שערותיו הקדמיות ומשייר שער בעורפו, אך אין איסור לגדל את שערותיו הקדמיות. לעומת זאת, יש הסוברים ("ב"ח יו"ד סי' קע"ח, "מחצית השקל" אור"ח סי' כ"ז), כי לדעת הרמב"ם, גם המגדל את שערותיו הקדמיות עובר על איסור. כך גם פסק להלכה ה"משנה ברורה" (סי' כ"ז סי' ט"ו).

גידול "קוקו" בראי ההלכה: מעניין לציין את דעת בעל ה"פרי חדש" (בקונטרס מים חיים על הרמב"ם הל' עבודה זרה פרק י"א), שכוונת הרמב"ם היא, שהנכרים היו קולעים את שערם, שהיה מופרד בחלקו העליון וקלוע בחלקו התחתון, והנהוג

המשך בעמוד הבא

הפנימו הוריה בנפשה, כי היא בת לעם הנבחר, עם הסגולה.

בימים אלו, אחר שזכינו להשריש בנפשנו כי העולם הזה הוא דירת ארעי, פרוזדור, וזכינו לשמוח בשמחת התורה, כאשר זקנים ונערים, צעירים ומבוגרים מכרכרים ומפוזים סביב ספר התורה, גם מגיע זמן המעשים. ללמוד. לקבוע עיתים לתורה. אכן, אין אפשרות לשער את הרושם העמוק שנחת בליבו של הילד הרך הרואה את אביו שמח בשמחת התורה. אולם, גם ברור לכל, כי כאשר האב קובע עיתים לתורה, לא זו בלבד שהוא מגדיל את זכויותיו שלו, אלא גם בנפשו הרכה של ילדיו מתקבעת העובדה, כי לימוד התורה הוא מעל לכל. "אבא הולך ללמוד כל יום". אין ספק, כי עובדה זו עשויה להשפיע רבות על מהלך כל ימי חייהם. ויהי רצון, שנוכח לרווח נחת יהודית מכל צאצאיו. אמן.

בברכת התורה

הצ'וק

דברי חכמים

דף עט/ב בא וראה כמה גדול כבוד הבריות

עומק הרגשת האדם

סוגייתנו מביאה את דברי רבן יוחנן בן זכאי האומר: "בא וראה כמה גדול כבוד הבריות". שהרי אדם שגונב שור וטבח או מכרו חייב לשלם לבעל השור פי חמישה, ואילו הגונב שור וטבח או מכרו משלם פי ארבעה, מפני שהתורה חסה על גונב השור שנאלץ לנושא על כתיפו בעת מנוסתו מבית הבעלים וכך נתבזה בגניבתו, בעוד גונב השור מרץ את השור עמו.

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל העיר על גמרא זו בשם הסבא מקלם, כי לכאורה, כאשר נתבונן קמעא במהלך מחשבתו של הגנב, לא נעלה על דעתנו כי בזמן מעשה הגניבה הוא חושב על דבר, זולת דרכי ההמלטות הראויים והרווח הכספי שהוא עשוי להפיק מן הגניבה. אולם, תורתנו הקדושה נתנה דעתה גם על נימים דקים שחבויים בנפשו של הגנב השפל, ומשום כך לא החמירה בעונשו של גנב שנאלץ להתבזה במעשה הגניבה, כפי שהחמירה בעונשו של גנב שלא התבזה.

מכך, נוכל ללמוד לימוד גדול על עדינות נפשו של היהודי, ונדע אף אנו להזהר בכבוד הזולת ("מישנת רבי אהרן" ח"ג קנ"ב).

דף יומי מוקשה ומשתלם!

לעומת זאת, תלמידו של הסבא מקלם, רבי יצחק בלאזר, הגיב על מאמרו של רבי יוחנן בן זכאי, כי ניתן ללמוד מכך על דרכי שמם המתייחסים אל עבירה שצורפה אליה אנחה, ביחס שונה לחלוטין מאשר אל עבירה שנעשתה בשוויון נפש.

בעלי המוסר הפיקו מדבריו לקח עצום. כידוע, מידה טובה מרובה ממידת פורענות, וקל וחומר, כאשר הדברים

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

כן, עובר על האיסור ללכת בדרכי האמורי.

דף פה/א מכאן שניתנה רשות לרופא לרפואת
זריקת פלא בערב צום

הגמרא בסוגייתנו דורשת מן הפסוק (שמות כא/יט) "ורפא ירפא" - "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות". בעלי התוספות (ד"ה "שניתנה רשות") מבארים שהתורה נזקקה לכפול את לשונה: "ורפא ירפא", כדי להתייר לרופאים להתעסק ברפואת כל המחלות, הן אלו הבאות בידי אדם והן אלו הבאות בידי שמים. שאם לא כן, רופא שירפא מחלה שבאה על האדם, הרי הוא למעשה סותר את גזירת המלך הקב"ה שגזר כי אותו אדם יהיה חולה. להלכה נפסק (שולחן ערוך יו"ד סי' של"ו סעי' א'), כי אין זו רשות בלבד, אלא מצווה וחובה על הרופא לרפא את החולים.

האמנם מצווה לבקש תרופה למחלה? רבים עומדים על הסתירה המפורשת בדברי הרמב"ן בנוגע להזדקקות החולה לרופא. מצד אחד בפירושו על התורה (ויקרא כו"א) כתב הרמב"ן, כי אל לו לחולה לדרוש ברופאים ובתרופות, והפסוק "ורפא ירפא" נאמר על מי שאינו "מעדת ה' שחלקם בחיים" שדורש ברופאים ואותו "אין לרופא לאסור עצמו ברפואתו... אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברפואות". מצד שני, הרמב"ן בספרו "תורת האדם" (שער הסכנה) קובע, כי "פקוח נפש מצווה רבה היא, הזריז הרי זה משובח וכו' וכל רופא שידוע בחכמה ומלאכה זו חייב הוא לרפאות ואם מנע עצמו הרי זה שופך דמים".

פירושים רבים נאמרו כדי ליישב את דברי הרמב"ן. ה"חזון איש" זצ"ל (אמונה ובטחון ה' ה') מבאר, כי "השרידים המזורזים והמקודשים בעבודת ה' אינם משתמשים ברופאים, אבל זו מדריגה של בני עליה כרשב"י וחביריו". ודברי הרמב"ן השוללים פניה לרופאים, והדורשים מן החולה, כי ידרוש אל הקב"ה שיעשה לו נס, אינם אמורים אלא, כפי ששמע מדברי הרמב"ן עצמו, בתקופות מיוחדות, בהן עם ישראל כולו שרוי על אדמתו והשפע האלוקי ניכר על פני הארץ. לעומת זאת, בתקופתנו, ודאי שחובה על החולה לדרוש ולבקש אחר מזון ותרופה.

זריקת פלא בערב צום: יהודי חולה, שעקב מצבו הבריאותי אסרו עליו רופאיו לצום ביום כיפור, קיבל מרופאו הצעה מעניינת. הרופא הציע לו לעבור בערב יום כיפור טיפול רפואי מסוים, שיאפשר לו לצום בלא לסכן את בריאותו.

הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כתב (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ג סי' צ') לאותו חולה, כי עליו להמנע מקבלת הטיפול הרפואי, תוך שהוא מסתמך על דברי בעלי התוספות בסוגייתנו מהם עולה, כי לבד מריפוי מחלות אסור לאדם לעשות בגופו מעשים כדי לשנות את גזירת המלך. ומאחר שפעולה זו אינה נחוצה לצורך בריאותו, אלא כדי לגרום לכך שיוכל לצום ביום כיפור, מניין לו שמותר לו לבטל באופן זה את גזירת הקב"ה, שגרם לכך שלא יוכל לצום ביום כיפור? ואף אם נאמר שאין איסור בכך, בכל זאת, מאחר שוודאי אין הוא מחוייב לנהוג כן, שוב אסור עליו הדבר, שהרי כל פעולה רפואית יש בה סכנה ואסור לעשותה שלא לצורך רפואי.

אנוש כחציר ימיו: לסיום, מעניין לציין את דברי המדרש שמואל (פרשה ד' ד"ה "מצרף לכסף") המביא את דברי רבי עקיבא ורבי ישמעאל על הנאמר (תהלים קג/טו): "אנוש כחציר ימיו" - "כשם שהעץ אם אינו נזבל ומתנכש ונחרש אינו עולה, ואם עלה ולא שתה מים (ולא נזבל) אינו חי והוא מת, כך הגוף הוא העץ, הזבל הוא הסם, איש אדמה הוא הרופא".

המשך מעמוד קודם

אמורים ביחס לדברים חיוביים, למצוות ולמעשים טובים. אין לשער ואין לתאר את שכרו העצום של הלומד דף גמרא מתוך טרחה ועמל, או של האדם המשקיע מאמצים כבירים כדי שלא להחסיר מלימודו. בנוסף על השכר העצום שנוסף לזכותו בגין עצם לימוד התורה, גם ישקלו עבורו זכויות רבות ונשגבות עבור הקשיים שעמם התמודד בלימוד התורה ("יעלי שור" ח"ב עמ' ת"מ).

פנינים

דף פה/א אמר אבוב דשמואל

אבוב דשמואל בדורינו

אחד החכמים המוזכרים רבות בתלמוד הבבלי ובתלמוד הירושלמי על שם בנם ולא בשם הפרטי, הוא אבוב דשמואל, אבא בר אבא, שמוזכר בדרך כלל בשם "אבוב דשמואל".

בפי תלמידי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל מסופרת האפיוודה הבאה.

באחד הימים עמד הגאון על מפתן בית הכנסת הגר"א שבשכונת "שערי חסד" בירושלים, כאשר לקראתו צועד יהודי אמריקאי, שזה עתה הגיע לירושלים. היהודי שתר אחר מניין לתפילה, ביקש לברר אצל רבי שלמה זלמן את זמני התפילות במקום. בענותו האפיינית, עמד הגאון בשלווה, ופירט בדקדקנות את זמני התפילה, עד שהאורח ידע על פה בכפי וכרגיל.

האורח כלל לא ידע כי הישיש שהאיר לו פנים אינו אלא גדול בתורה וענק רוח, וכאשר עמדו להפד, שאל האורח לשמו. רבי שלמה זלמן שלא רצה להביכו ענה לו: "אבוב דשמואל"... ("מבקשי תורה" ח"ג עמ' קל"ה).

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471

טל. 03-6160657-03 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות

הדף היומי" בעברית או באנגלית:

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57

בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com

בפקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

מחיר מנוי לחודש

בארץ ישראל 15 ש"ח בחו"ל \$10

חייג עכשיו: 03-616-06-57

נקודות הפצה בחו"ל

מנצ'סטר: הר"ר מנחם אדלר 44-161-7088575

לונדון: הר"ר יחזקאל אברט 020-84551997

פלגות: הר"ר יעקב סנדורוביץ 0475-263759

צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 333-88140301

ארה"ב ניו ג'רסי: הר"ר אייזיק פרי

201-871-5850

לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לויןגר 818-5098880

מונטריאל: הר"ר שמואל צבי לקס 514-2744160

בארצות הברית

ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי"

בעברית או באנגלית מידי שבוע בדואר

לפרטים נא לפנות לטל. 718-972-5756

לעילוי נשמת

הר"ר

צבי זאב קלינגר ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י משפחת קלינגר שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **ראובן גומבו ז"ל**

ב"ר צבי ז"ל

וזוג' מרת **פראדל גיטל ע"ה**

ב"ר שמואל ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת

בלימה מלכה לוי ע"ה

ב"ר יצחק דב הי"ו

נלב"ע שמחת תורה תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר **אליהו יעקב**

שיינפלד ז"ל ב"ר מרדכי הכהן

נלב"ע ג' חשוון

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י משפ' שיינפלד שיחיו